

Asia: VN/33836/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne valvontalain 1 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Kunnan hyte-järjestämistehtävän valvonta).

Valvontalain soveltamisalan laajentaminen kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäviin lisää merkittävästi viranomaisvalvonnan kohteita ja monimutkaistaa jo ennestään hajautunutta ohjausjärjestelmää. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on luonteeltaan laaja-alaista, poikkihallinnollista ja usein vaikuttavuudeltaan pitkän aikavälin toimintaa, johon kohdistuva yksityiskohtainen valvonta tulee olla tarkoituksenmukaista. Valvontalain sisällön laajentaminen kuntien tekemään hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen voi johtaa päällekkäiseen valvovan viranomaisen ohjaukseen ja raportointiin ilman selkeää näyttöä lisäarvosta asiakas- tai väestötason hyötyjen näkökulmasta.

Kommenttinne valvontalain 4 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määritelmä).

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue näkee vaativan sosiaalihuollon määritelmän muuttamisen pääosin kannatettavana. Tulee kuitenkin huomioida, että kun ympärivuorokautisuus ei enää määritä vaativuutta, jää epäselväksi, mitkä kriteerit ratkaisevat luokittelun käytännössä. Ilman selkeitä, sitovia ja valtakunnallisesti yhdenmukaisia määrittelyjä on ilmeinen riski, että alueelliset erot kasvavat ja valvontakäytännöt pirstaloituvat. Tämä heikentää ennakoitavuutta palveluntuottajien näkökulmasta.

Kommenttinne valvontalain 9 §:ään ja 24 §:n 1 momenttiin ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Palveluntuottajan henkilöstön kielitaidosta huolehtiminen)

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue pitää esitettyä sääntelyä perusteltuna siltä osin kuin se vahvistaa asiakkaan oikeutta saada palvelua kotimaisilla kielillä. Sääntely edistää kielellisten oikeuksien toteutumista ja tukee yhdenvertaista palvelujen saatavuutta.

Ehdotettuun sääntelyyn liittyy kuitenkin täsmentämistarpeita. Erityisesti käsitteen ”riittävä kielitaito” sisältö jää tulkinnanvaraiseksi, eikä sen soveltaminen eri tehtävissä ja palvelukokonaisuuksissa ole yksiselitteistä. Ilman tarkempaa määrittelyä on olemassa riski, että tulkinnat vaihtelevat alueittain ja palveluntuottajittain.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue pitää keskeisenä, että vastuu henkilöstön kielitaidon riittävydestä kohdentuu ensisijaisesti palveluntuottajalle, kuten ehdotuksessa esitetään. Jotta veloitteen toteuttaminen olisi yhdenmukaista ja ennakoitavaa, tulisi sääntelyä täydentää valtakunnallisesti yhtenäisillä kriteereillä tai ohjeistuksella kielitaidon arvioinnista eri tehtävissä.

Kommenttinne valvontalain 18 §:ään ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Velvoitteidenhoitoselvityksen pyytäminen ja laatiminen)

-

Kommenttinne valvontalain 24 §:ään ehdotetuista 2 ja 3 momentista ja niiden vaikutuksista (Palvelunjärjestäjän omavalvontaan ja lastensuojelun sijaishuollon valvontaan liittyvät tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudet)

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue pitää esitettyä sääntelyä pääosin perusteltuna, mutta katsoo, että palvelunjärjestäjän varmistamisvelvollisuuden sisältö ja raja-alue edellyttävät täsmentämistä erityisesti hankinnan ja valvonnan näkökulmasta, sillä ehdotettu sääntely laajentaa järjestäjän vastuuta käytännössä siten, että sillä on suoria vaikutuksia hankintamenettelyihin, sopimusohjaukseen ja omavalvonnan toteutukseen; ilman täsmällistä määrittelyä siitä, mitä ennakkollisia varmistamistoimia hankintavaiheessa edellytetään, miten sopimusaikaista seuranta- ja dokumentointia tulee toteuttaa sekä miten varmistamisvelvollisuus suhteutuu palveluntuottajan ensisijaiseen vastuuseen, on riskinä hankintakriteerien ja valvontakäytäntöjen alueellinen eriytyminen sekä hallinnollisen kuormituksen merkittävä kasvu ilman vastaavaa parannusta valvonnan vaikuttavuuteen, ja samanaikaisesti omavalvonnassa velvoite merkitsee laajentuvaa ja systemaattisempaa seuranta- ja raportointitarvetta, mikä edellyttää selkeästi ohjattuja, valtakunnallisesti yhdenmukaisia ja riskiperusteisia toimintamalleja, jotta valvonta ei painotu muodollisiin menettelyihin.

Lastensuojelun sijaishuollon valvontaan liittyvä tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksien sääntelyn, jolla täsmennetään hyvinvointialueen lastensuojelun sijaishuollon valvontaan liittyviä tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksia, näkee hyvinvointialue tarpeellisenä ja yhtenäistävänä. Se tukee palvelunjärjestäjän omavalvonnan toteuttamista tilanteissa, joissa vastuut jakautuvat usealle toimijalle. Erityisesti palvelunjärjestäjän oikeus saada välttämättömiä asiakastietoja omavalvontaan on perusteltu. Samalla on tärkeää huomioida, että sääntely laajentaa omavalvonnan käytännön tehtäviä, joten tiedonsaannon tulee pysyä tarkkarajaisena ja hallinnollisesti kohtuullisena.

Kommenttinne valvontalain 26 ja 27 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Omavalvonnan raportointi)

Länsi-uudenmaan hyvinvointialue näkee omavalvontaohjelman ja sen toteutumisen seurantaan perustuvien havaintojen sekä toimenpiteiden raportointivälin muuttaminen kuuden kuukauden välein tapahtuvaksi on kannatettava. Muutos tukee tarkoituksenmukaista ja hallinnollisesti sujuvampaa raportointia samalla, kun se turvaa riittävän ajantasaisen tiedon saatavuuden omavalvonnan toteutumisesta ja kehittämistoimista.

**Kommenttinne valvontalain 2 ja 28 §:ään ehdotettavista muutoksista ja niiden vaikutuksista
(Vuokratyöntekijöiden rikostaustan selvittäminen)**

Länsi-uudenmaan hyvinvointialue näkee ehdotetun muutokset rikostaustan selvittämistä koskien tukevan asiakas- ja potilasturvallisuustavoitteita, mutta sen käytännön toteutus on haastava erityisesti henkilöstövuokrauksen ja liikkuvan työvoiman osalta. Vastuu rikosrekisteriotteen tarkistamisesta kohdistuu palveluntuottajaan tilanteessa, jossa työnantajavastuu on vuokrausyrityksellä, mikä aiheuttaa epäselvyyttä ja päällekkäisyyttä.

Käytännössä ongelmalliseksi muodostuu tilanne, jossa työntekijä työskentelee usealla eri palveluntuottajalla saman vuoden aikana. Vuokratyöntekijöiden rikostaustan selvittäminen voi johtaa siihen, että työntekijän rikosrekisteriote voidaan joutua pyytämään oikeusrekisterikeskuksesta toistuvasti eri toimijoille. Tämä lisää hallinnollista kuormaa, mikä voi viivästyttää työntekijän työhön pääsyä ja aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia, jotka kohdistuvat joko työntekijään tai palveluntuottajiin, sekä vaikeuttaa palveluntuottajan työvoiman saantia.

Kokonaisuutena sääntelyn toimeenpanokelpoisuus edellyttää vastuunjaon selkeyttämistä sekä menettelyjen yhtenäistämistä siten, että vältetään päällekkäiset tarkistukset ja varmistetaan kustannusten kohtuullinen jakautuminen.

**Kommenttinne valvontalain 45 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista
(Viranomaisvalvonnan tiedonsaantioikeudet)**

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue näkee muutoksen kannatettavana. Tiedonsaantioikeuksien laajentamisessa tulee varmistaa tietosuojaan toteutuminen sekä se, että tiedonkeruu kohdistuu välttämättömään eikä aiheuta kohtuutonta hallinnollista taakkaa.

Kommenttinne 47 a §:n sääntelystä koskien Pohjanmaan hyvinvointialueen tehtäviä, ohjausta ja rahoitusta kansallisena asiakas- ja turvallisuuden asiantuntijaviranomaisena.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue näkee ehdotetun Pohjanmaan hyvinvointialueen tehtävän ja rahoituksen kansallisena asiantuntijaviranomaisena varauksella kannatettavana. Kansallisen asiakas- ja potilasturvallisuuden asiantuntijatehtävän keskittäminen yhdelle hyvinvointialueelle luo uuden hallinnollisen rakenteen, jonka lisäarvo suhteessa olemassa oleviin toimijoihin jää osin epäselväksi. Hyvinvointialue pitää tärkeää arvioida kokonaisuutta suhteessa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä nykyisten kansallisten verkostojen ja tiedonkeruiden rooleihin. Keskittäminen voi lisätä ohjausjärjestelmän monimutkaisuutta ja riippuvuutta yksittäisestä toimijasta. Lisäksi Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue näkee, että pysyvä erillishoidon rahoitus on perusteltu kansallisen tehtävän hoitamiseen, mutta siihen liittyy riskejä rahoituksen oikeudenmukaisuuden, kannustimien ja järjestelmän kokonaisuohjauksen näkökulmasta. Erityisen kriittistä on varmistaa, että rahoitus on

aidosti erillistä eikä heikennä muiden hyvinvointialueiden resurssipohjaa sekä että toiminnan tuottama hyöty kohdistuu tasapuolisesti koko maahan.

Kommenttinne väliaikaisen sääntelyn voimassaolon ja julkisten palveluntuottajien siirtymäajan jatkamisesta ja niiden vaikutuksista

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue pitää esitettyä siirtymäsäännöstä lähtökohtaisesti kannatettavana, koska se turvaa palvelutuotannon jatkuvuuden ja mahdollistaa hallitun siirtymän Soteri-rekisteriin. Sääntelyä on kuitenkin tarpeen täsmentää, jotta pitkä siirtymäaika ei heikennä rekisterin ajantasaisuutta ja jotta ilmoitusvelvollisuuden soveltaminen erityisesti toiminnan olennaisten muutosten ja uusien palveluyksiköiden osalta on selkeää. Lisäksi tulee varmistaa, että vaatimuksia sovelletaan yhdenmukaisesti siirtymäaikana ja että toimeenpanoon liittyvä hallinnollinen kuormitus pysyy hallittavana riittävän ohjeistuksen ja realistisen aikataulutuksen avulla.

Muut kommenttinne esitysluonnoksesta

-

Nurvo Tiina

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue - Laatu- ja asiakasturvallisuuspäällikkö

Katja Janhunen 23.6.2026